

Imovinski odnosi roditelja i djece

Budek, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:525897>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**



Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)



Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Katedra za obiteljsko pravo

Mateja Budek

IMOVINSKI ODNOSI RODITELJA I DJECE

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Anica Čulo Margaletić

Zagreb, srpanj 2024.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Povijesni primjer „Jackie Coogan“ iz američkog zakonodavstva	2
3. Roditeljska skrb	4
3.1. Pojam roditeljske skrbi u Obiteljskom zakonu iz 2015. godine	4
3.2. Ostavarivanje roditeljske skrbi	5
4. Upravljanje imovinom djeteta	6
4.1. Imovina djeteta i stjecanje imovine	8
4.2. Poslovna i procesna (postupovna) sposobnost djeteta	8
4.3. Položaj djeteta u sudskom postupku i relevantnost njegovog mišljenja u upravljanju imovinom.....	11
4.4. Zastupanje djeteta, pravni poslovi i raspolaganje vrijednijom imovinom odnosno imovinskim pravima	12
4.5. Uloga javnog bilježnika u zaštiti imovine maloljetnika.....	14
4.6. Ograničavanje prava na upravljanje imovinom djeteta.....	15
5. Upravljanje imovinom stečenom radom djeteta.....	16
5.1. Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske od 18. travnja 2023. godine ...	18
5.2. Pravni aspekti zapošljavanja maloljetnika: uloga i utjecaj zakonskih zastupnika i Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb.....	19
5.3. Autonomija maloljetnika u raspolaganju zaradom	20
6. Zaštita imovine i imovinskih prava djeteta	21
6.1. Zaštita dječjih transakcijskih i štednih računa	22
6.2. Mjere za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta	23
7. Zaključak.....	24
8. Literatura	27

Izjava o izvornosti

Ja, Mateja Budek, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Mateja Budek, v.r.

SAŽETAK

Upravljanje imovinom djeteta od strane roditelja podrazumijeva dio prava i dužnosti koje ulaze u sadržaj roditeljske skrbi. Roditelji imaju pravo, ali i dužnost upravljati imovinom s pažnjom odgovornog roditelja na način da imovinu djeteta prvenstveno pokušaju očuvati, a po mogućnosti uvećati. Obiteljskim zakonom postavljaju se ograničenja pri navedenom upravljanju te se propisuje nekoliko pretpostavaka kod raspolaganja djetetove imovine veće vrijednosti. U imovinskim stvarima koje se tiču djeteta, kao što je sklapanje nekog pravnog posla, roditelji su ga dužni zastupati sporazumno prema trećima u pravnom prometu, a kod zastupanja u vezi s imovinom ili imovinskim pravima veće vrijednosti nužno je ishoditi odobrenje izvanparničnog suda te pisanu izričitu suglasnost drugog roditelja. Kao dodatna zaštita imovine i imovinskih interesa djeteta propisane su mjere koje je moguće izreći roditeljima koji ne ispunjavaju svoje dužnosti i odgovornosti na odgovarajući način.

Ključne riječi: upravljanje, imovina, dijete, roditelji, raspolaganje, ograničavanje, zastupanje

SUMMARY

The management of a child's property by parents involves a part of the rights and duties that fall within the scope of parental care. Parents have the right, but also the duty, to manage the property with the care of a responsible parent, primarily aiming to preserve the child's property and, if possible, to increase it. The family law establishes limitations on parental management and prescribes several conditions for disposing of property of greater value belonging to the child. In matters concerning the child's property, such as entering into a legal transaction, parents are obliged to represent the child consensually towards third parties in legal transactions. When representing the child in relation to property or property rights of greater value, it is necessary to obtain court approval the written explicit consent of the other parent.. As an additional protection of the child's property and property interests, measures are prescribed that can be imposed on parents who do not fulfill their duties and responsibilities in an appropriate manner.

Key words: management, property, child, parents, disposal, limitation, representation

1. Uvod

Imovinskopravni odnosi između roditelja i djece predstavljaju intimnu, složenu i osjetljivu pravnu materiju koja obuhvaća širok spektar prava i obveza. Iako se može učiniti kako je malo vjerojatno da će dijete imati značajniji iznos na svom bankovnom računu, to ne mora biti tako. U prilog tome govori fenomen moderne ekonomije, interneta i društvenih mreža gdje djeca i mladi zarađuju novac kao „*influenceri*“ pritom sklapajući unosne ugovore sa sponzorima. Primjer iz prošlosti, kao što je slučaj Jackie Coogana, ilustrira kako prihod koji dijete ostvari svojim radom može biti loše upravljan ili zloupotrijebljen od strane roditelja. U radu se istražuje zaštita imovinskih prava i interesa djeteta te se pritom analizira pozitivnopravni relevantni zakonodavni okvir. Iako djecu često definiramo u svakodnevnom životu kao osobe koje još nisu potpuno razvijene, bilo fizički ili psihički, djeca su u pravnom smislu pravni subjekti te nositelji i ovlaštenici brojnih prava i obveza u pravnom prometu.

Obzirom na to da djeca mogu stjecati imovinu, postoji potreba za odgovarajućom zaštitom te imovine. Ipak, djeca su poslovno nesposobna za samostalno pravno djelovanje, što nameće nužnost postojanja mehanizama zaštite njihove imovine i imovinskih interesa prvotno kroz institut roditeljske skrbi. Tako se u prvom dijelu razjašnjava roditeljska skrb u čiji sadržaj ulazi, između ostalog, pravo i dužnost upravljanja i djetovom imovinom kao i zastupanje djetetovih imovinskih prava i interesa. Navedena prava i dužnosti te odgovornosti roditelja se već u idućem poglavlju detaljnije analiziraju. Obzirom na djetetovu, u pravilu, poslovnu nesposobnost, u pravnom prometu zastupaju ga roditelji, štiteći i brineći se tako o njegovoj imovini ili interesima. Brojne su zakonske osnove po kojima se može stjecati imovina, putem darovanja, nasljeđivanja, primitaka od najma, zakupa, putem stipendija ili rada. Rad maloljetnika i imovina stečena po toj pravnoj osnovi obrađuju se u zasebnom poglavlju kontekstu nedavnih promjena u Obiteljskom zakonu iz 2015 godine.¹

U skladu s navedenim, iako je prirodno da roditelji brinu za dijete na način koji najbolje razumiju i mogu ostvariti, uvijek postoje situacije u kojima se, namjerno ili slučajno, suočavaju s neuspjesima u toj brizi, a kako bi dijete bilo zaštićeno postoje razrađeni zakonodavni i institucionalni okviri zaštite imovinskih prava djeteta uključujući ograničavanje prava na upravljanje te mjere kojom se roditelja može lišiti prava na upravljanje imovinom djeteta i prava na njegovo zastupanje u imovinskim stvarima, a o kojima će biti riječi u posljednjem poglavlju.

¹ Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23); dalje u tekstu: Obz

2. Povijesni primjer „*Jackie Coogan*“ iz američkog zakonodavstva

Kompleksno pitanje na koje su pravni sustavi širom svijeta dali različite odgovore i zakonodavna rješenja - kako regulirati upravljanje i raspolaganje imovinom te kako zaštititi imovinu osobe koja još nije dovoljno zrela da samostalno, odgovorno i zakonito upravlja tom imovinom, ali je istodobno dovoljno sposobna i zrela da tu imovinu sama stekne?² Američko zakonodavstvo, odnosno savezna država Kalifornija riješila je ovo pitanje donošenjem Kalifornijskog zakona o dječjim glumcima³, poznatog i kao „*Cooganov zakon*“. Za daljnu analizu i raspravu o navedenom, potrebno je pojasniti slučaj Coogan. Godine 1919., petogodišnji Jackie Coogan (1914-1984) dobio je svoju veliku priliku, ulogu uz legendarnog glumca i redatelja Charlieja Chaplina u filmu „*A Day's Pleasure*“, a dvije godine kasnije, Chaplin je ponovno angažirao Coogana za film „*The Kid*“ te je tako Jackie Coogan postao prva velika dječja zvijezda na svijetu, pritom zaradivši procijenjenih 4 milijuna dolara.⁴ Tadašnje odredbe prema kalifornijskom zakonu nisu najsretnije štatile imovinu i imovinska prava djeteta pa je tako sva imovina koju je dijete steklo do svoje punoljetnosti postala imovina njegovih roditelja i dijete nije imalo pravo na njeno raspolaganje.⁵ Kada je Jackie Coogan napunio 21 godinu, saznao je da je sav novac koji je stekao tijekom svoje filmske karijere potrošen i da je *de facto* siromašan, a obzirom na nepravdu i da je njegova zarada olako potrošena, podigao je tužbu protiv majke i poslovnog menadžera koji su upravljali njegovom imovinom.⁶ Nakon završetka pravnog spora, Coogan je uspio vratiti samo 126.000 dolara od četiri milijuna koje su njegovi roditelji potrošili.⁷ U nastojanju da spriječi upravo ovakvo iskorištavanje budućih dječjih zvijezda, Kalifornija je donijela „*Cooganov zakon*“, koji zahtijeva da se određeni postotak zarade izdvoji na poseban račun i također da državni sudovi ratificiraju ugovore dječjih izvođača.⁸ Pored ovog zakona, kalifornijski zakonodavac uveo je i druge pravne zaštite, poput obaveze dobivanja radnih dozvola i stroge regulative radnih sati za dječje glumce.⁹ Nadalje,

² Hranjec Roko, Zaštita imovine djece – Cooganov zakon; <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/zastita-imovine-djece-cooganov-zakon-50629>; (pristupljeno 1.6.2024.)

³ *California Child Actor's Bill (California Family Code 6750-6753); 1938.*

⁴ *California's Coogan Law, California Family Code 6750-6753* https://childreninfilm.com/wp-content/uploads/2018/08/Coogan_CALaw2015.pdf (pristupljeno 1.6.2024.)

⁵ Hranjec Roko, *op. cit.* (bilj. 2)

⁶ *Ibid.*

⁷ Dana D. Joss, *Likes, Camera, Action: Safeguarding "Child Influencers" Through Expanded Coogan Protections and Increased Regulation of Social Media*, 15 *Wm. & Mary Bus. L. Rev.* 441 (2024), <https://scholarship.law.wm.edu/wmblr/vol15/iss2/6> str. 15.

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*

producenti su obvezni štititi „*zdravlje, blagostanje, sigurnost i moralnu dobrobit djece*“ na setu.¹⁰

Detaljnije, Kalifornijski zakon sada tretira zaradu odvojenom imovinom od roditelja, a također propisuje da 15 posto bruto zarade maloljetnika prema ugovoru bude izdvojeno od strane poslodavca maloljetnika, a ti se iznosi moraju držati u povjerenju, na računu ili drugom planu štednje i čuvati za korist maloljetnika.¹¹ „*Cooganov račun*“ vrsta je zaštićenog štednog računa koji se otvara za dječje izvođače od strane njihovih roditelja ili skrbnika, a glavna svrha mu je da se zaštiti dio djetetovih prihoda dok ne navršu 18.¹² U Kaliforniji, New Yorku, Louisiani i Novom Meksiku, roditelji ili skrbnici su obvezni otvoriti „*Cooganov račun*“ u banci prije nego što njihovo dijete može dobiti radnu dozvolu, a za to imaju rok od 7 dana prije početka rada djeteta.¹³ Također, predviđa se da dozvole za rad maloljetnika u industriji zabave u Kaliforniji budu poništene nakon 10 dana, osim ako nije priložen dokument o Cooganovom povjereničkom računu koji dokazuje uspostavu „*Coogan*“ ili blokiranog povjereničkog računa. Preostalih 85 posto djetetove zarade roditelji koriste u svrhu uzdržavanja djeteta, obrazovanja ili troškova vezanih uz karijeru.¹⁴ Navedeni zakon tako predstavlja mehanizam za zaštitu maloljetnika od eksploatacije.¹⁵

Ovim odredbama obuhvaćeni su djeca glumci, pjevači, atletičari, autori, no izostaju detaljnije odredbe o regulaciji dječjeg rada na online medijskom prostoru odnosno društvenim mrežama. Država Illinois prednjači s novim zakonom koji ima za cilj zaštitu maloljetnika mlađih od 16 godina koji se pojavljuju u digitalnom sadržaju, poput video blogova, poznatih i kao vlogovi.¹⁶ Prema novoj pravnoj odredbi u Illinoisu, kreatori sadržaja su obvezni rezervirati određeni postotak prihoda zarađenih od sadržaja koji koristi "*lik, ime ili fotografiju maloljetnika*", osiguravajući da maloljetnici mogu pristupiti svom pravednom dijelu kada postanu odrasli.¹⁷ Alokacija sredstava ovisi o tome koliko je maloljetnik zastupljen u sadržaju, čak i ako njihov lik nije izričito prikazan.¹⁸ Ovakva legislativa se smatra temeljnim korakom koji bi potencijalno mogao inspirirati druge države da poduzmu slične mjere, prilagode svoje

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*, str. 14.

¹² *City national bank, Coogan Accounts: What You Need to Know*, <https://www.cnb.com/personal-banking/insights/coogan-accounts.html> (pristupljeno: 1.6.2024.)

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *California's Coogan Law, op. cit.*, (bilj. 4), str. 2.

¹⁵ *Harper Lambert, Why Child Social Media Stars Need a Coogan Law to Protect Them from Parents, HOLLYWOOD REP.*; <https://www.hollywoodreporter.com/business/digital/why-child-social-media-stars-need-a-coogan-law-protect-parents-1230968/> (pristupljeno 24.7.2024.).

¹⁶ *City national bank, Coogan Accounts, op. cit.*, (bilj. 12)

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

zakonodavstvo novim mogućnostima zarade i stjecanja imovine. Naposljetku, rad maloljetnika u domaćem zakonodavstvu nešto je drugačije reguliran o čemu će biti riječi kasnije.

3. Roditeljska skrb

3.1. Pojam roditeljske skrbi u Obiteljskom zakonu iz 2015. godine

U pogledu imovinsko-pravnih odnosa između roditelja i djeteta, konkretnije prava na upravljanje imovinom i ograničavanje prava na upravljanje imovinom, potrebno je prvotno razraditi pojam roditeljske skrbi iz razloga što ta prava, dužnosti i odgovornosti roditelja, uz ostala, upravo proizlaze iz roditeljske skrbi. Obiteljski zakon iz 2015. godine naglašava već među prvim člancima načela kao što su načelo solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji¹⁹, načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta²⁰, načelo prvenstvenoga prava roditelja da skrbe o djetetu te dužnosti tijela da im pruža pomoć²¹. Posebnim člankom definira se pojam roditeljske skrbi, navodeći kako ju čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti, a roditelji su ju dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima.²² Slično ovaj pojam definira Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003²³, navodeći u čl. 2. točki 7. da izraz „*roditeljska odgovornost*” označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom.

Roditelji nemaju pravo niti mogućnost odreći se roditeljske skrbi,²⁴ no ipak, pod općim i posebnim pretpostavkama iz Obiteljskog zakona, moguće je roditelja lišiti prava na roditeljsku skrb. Ovisno o dobi i zrelosti djeteta, roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom²⁵ (tako recimo o upravljanju imovinom ako je dijete ima). Jasno je da roditeljska skrb kao pravni odnos između djeteta i roditelja nastaje u pravilu rođenjem djeteta, iako taj pravni odnos može nastati i posvojenjem.²⁶

¹⁹ Obz čl. 4.

²⁰ *Ibid.*, čl. 5.

²¹ *Ibid.*, čl. 6.

²² Obz čl. 91. st. 1.

²³ Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te njezina preinaka Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece

²⁴ Obz čl. 91. st. 2.

²⁵ *Ibid.*, čl. 91. st. 3.

²⁶ Hrabar, D., Hlača, N., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., Majstorović, I., Čulo Margaletić, A., Šimović, I., Obiteljsko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 181. (dalje u tekstu: Hrabar D., *et al.*, Obiteljsko pravo)

U temeljni sadržaj ovakve skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu, odgoj i obrazovanje, ostvarivanje osobnih odnosa i određivanje mjesta stanovanja.²⁷ Također, potrebno je dodati kako institut uzdržavanja više nije uključen u sadržaj roditeljske skrbi, već se definira u posebnom šestom poglavlju Obiteljskog zakona 2015. Nadalje, u sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost upravljanja djetetovom imovinom²⁸ te zastupanja djetetovih osobnih i imovinskih prava i interesa.²⁹ Detaljnim odredbama propisane su dužnosti roditelja vezane uz zdravlje, razvoj, njegu, odgoj i obrazovanje djeteta. Isto tako, posebnim člankom razrađuje se, uz navedeno, upravljanje imovinom djeteta u članku 97. Obiteljskog zakona te ograničavanje prava na upravljanje imovinom djeteta u članku 98. navedenog Zakona. Roditeljska skrb prestaje kad dijete stekne potpunu poslovnu sposobnost, posvojenjem djeteta i smrću roditelja.³⁰

3.2. Ostavarivanje roditeljske skrbi

Za pojam pripadanja roditeljske skrbi te ostvarivanja roditeljske skrbi ne može se reći da su istoznačnice. Ostvarivanjem roditeljske skrbi roditelj zapravo prezentira svoje subjektivno pravo – pravo na roditeljsku skrb.³¹ Roditelju, ako pripada roditeljska skrb, u pravilu će ju i ostvarivati. No, moguće su situacije u kojima će mu pripadati pravo na roditeljsku skrb, no neće ga ostvarivati (jer je spriječen), no nikada neće ostvarivati to pravo ako mu ne pripada.³² Obiteljski zakon propisuje da roditelji imaju pravo, ali i dužnost ostvarivati roditeljsku skrb ravnopravno, zajednički te sporazumno.³³ Brak nije uvjet za ostvarivanje zajedničke roditeljske skrbi, pa roditelji koji žive zajedno izvan braka uživaju zajedničku roditeljsku skrb *ex lege*, jednako kao i roditelji u braku.³⁴ U situaciji kada roditelji trajno ne žive zajedno, potrebno je da ostvarivanje roditeljske skrbi urede planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi³⁵ ili zajedničko ostvarivanje može biti određeno odlukom suda utemeljenom na sporazumu roditelja o svim bitnim pitanjima iz navedenog plana.³⁶ Tako se u spomenutom planu roditelji moraju

²⁷ ObZ čl. 92. st. 1.

²⁸ *Ibid.*, čl. 92. st. 2.

²⁹ *Ibid.*, čl. 92. st. 3.

³⁰ *Ibid.*, čl. 117. st.1.

³¹ Hrabar, D., *et al.*, Obiteljsko pravo, *op.cit.* (bilj 26.), str. 187.

³² *Ibid.*, str. 186.

³³ ObZ čl. 104.st.1.

³⁴ Lucić Nataša, Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 58, 3/2021, str. 815-840

³⁵ ObZ čl. 104. st. 2.

³⁶ Riječ je o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji predstavlja pisani sporazum roditelja o načinu ostvarivanja zajedničke roditeljske skrbi u okolnostima u kojima roditelji djeteta trajno ne žive u obiteljskoj zajednici (ObZ čl. 106. st. 1.).

sporazumjeti oko mjesta i adrese stanovanja djeteta, vremena koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, načinu razmjene informacija u vezi s davanjem suglasnosti pri donošenju odluka bitnih za dijete, razmjene važnih informacija u vezi s djetetom, visini uzdržavanja te načinu rješavanja budućih spornih pitanja.³⁷ Osim zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi, moguće je samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi, bilo u potpunosti, djelomice ili u odnosu na neko određeno pitanje, a što će biti određeno odlukom suda, no, sudska odluka neće biti potrebna ako je jedan od roditelja umro ili je proglašen umrlim, a roditelji su prije smrti jednoga od njih roditeljsku skrb ostvarivali zajednički.³⁸ Uz navedeno, bitno je spomenuti i pojam mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi koji zbog pravnih zapreka nastupa u slučajevima kad je roditelj djeteta maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb.³⁹ Roditelj kojem miruje ostvarivanje roditeljske skrbi neće moći zastupati dijete u vezi s vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima djeteta. Osim pravnih zapreka, postoje i stvarne koje Obiteljski zakon navodi u čl. 115. st. 1. Riječ je o situacijama kada je roditelj odsutan i nepoznatog boravišta ili spriječen iz objektivnih razloga dulje vrijeme ostvarivati roditeljsku skrb (na primjer, roditelj je u komatoznom stanju). Navedeni oblici ostvarivanja roditeljske skrbi važni su iz razloga što se često dovode u vezi s institutom zastupanja, a što je blisko povezano s institutom upravljanja imovinom djeteta te ograničavanjem prava na upravljanje imovinom djeteta.⁴⁰

4. Upravljanje imovinom djeteta

Upravljanje imovinom djeteta podrazumijeva donošenje odluka koje su u najboljem interesu djeteta, pri čemu zakonodavac postavlja određena ograničenja kako bi se spriječile moguće zlouporabe ili neodgovorno postupanje s imovinom koja pripada djetetu. Već spomenuta roditeljska skrb obuhvaća pravo, ali i dužnost na upravljanje imovinom djeteta.

Obiteljski zakon iz 2015. navodi da roditelji imaju dužnost, pravo i odgovornost upravljati imovinom djeteta s pažnjom odgovornog roditelja, na način da je očuvaju i po mogućnosti uvećaju.⁴¹ Od roditelja se traži specifično određeni standard pažnje, a to je pažnja odgovornog roditelja,⁴² tako da postupaju u skladu s načelom najboljeg interesa djeteta.⁴³ Dakle, riječ je o povećanom stupanju pažnje koji nalaže da prvenstveno imovinu djeteta očuvaju ili ako je to

³⁷ ObZ čl. čl. 106. st. 2.

³⁸ *Ibid.*, čl. 105. st. 1. i 2.

³⁹ *Ibid.*, čl. 114. st. 1.

⁴⁰ Hrabar, D., *et al.*, Obiteljsko pravo, *op.cit.*, (bilj 26.) str. 188.

⁴¹ ObZ čl. 97. st. 1.

⁴² Prijašnji propisi koristili standard dobrog domaćina prilikom upravljanja imovinom djeteta.

⁴³ Rešetar, B., Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga, Zagreb 2022., str. 405.

moguće, uvećaju. Kada roditelji upravljaju imovinom, svi troškovi takvog upravljanja padaju na teret upravo te imovine.⁴⁴ Pitanje je kako će se pokriti troškovi upravljanja one imovine koja ne daje nikakve plodove ili prihode. Moguće je da imovina daje određene prihode po osnovi zakupnine, najamnine, kamata na štednju, primitka zbog ustupa autorskog prava i slično pa će takve prihode roditelji moći koristiti samo za uzdržavanje djeteta.⁴⁵ Iako u navedenoj odredbi nije eksplicitno navedeno, osim za uzdržavanje, prihodi bi se svakako mogli koristiti i za liječenje, obrazovanje djeteta, a širim tumačenjem odredbi, vrlo vjerojatno za ostale potrebe koje su nužne ili u interesu djeteta. Kao izuzetak od ovog izričitog pravila, višak takvih prihoda moći će se koristiti za potrebe liječenja roditelja ili braće i sestara djeteta ako se ne koriste za uzdržavanje, liječenje i obrazovanje djeteta.⁴⁶ Iz prethodnog, jasno je vidljiva dosljedna primjena načela solidarnosti, uzajamnoga poštovanja i pomaganja svih članova obitelji. Prijašnji Obiteljski zakon iz 2003.⁴⁷ ne navodi izričito ovakvu mogućnost korištenja prihoda. No, u ovakvim iznimnim slučajevima, potrebno je odobrenje suda u izvanparničnom postupku pokrenutom na prijedlog djeteta ili roditelja.⁴⁸

Obiteljski zakon 2015. restriktivno uređuje mogućnost otuđenja imovine, na način da se navodi nekoliko uvjeta. Roditelji mogu otuđiti (prodati) imovinu djeteta samo ako nemaju dovoljno svojih sredstava za uzdržavanje, obrazovanje ili liječenje djeteta te ni na koji drugi način mogu osigurati navedeno.⁴⁹ Kada je riječ o otuđenju vrijednije imovine, potrebno je odobrenje suda u izvanparničnom postupku te je roditelju koji zastupa dijete potrebna pisana suglasnost drugog roditelja.⁵⁰ U slučaju da jedan roditelj ne može pribaviti suglasnost drugoga, tada može podnijeti prijedlog sudu kako bi sud odlučio koji će od roditelja zastupati dijete u toj stvari.⁵¹ Osim roditelja, dijete također može podnijeti navedeni prijedlog.⁵² Važno je za istaknuti kako su ovlasti Hrvatskog zavoda za socijalni rad daleko sužene nego što su bile tada propisane Obiteljskim zakonom iz 2003. Tako je za otuđenje, opterećenje, poduzimanje postupovnih radnji pred sudom ili drugim državnim tijelom kojima se raspolaze imovinom maloljetnog djeteta bilo potrebno odobrenje tadašnjeg centra za socijalnu skrb, dok je po važećem propisu davanje odobrenja u nadležnosti suda.

⁴⁴ ObZ čl. 97. st. 2.

⁴⁵ *Ibid.*, čl. 97. st. 3.

⁴⁶ *Ibid.*, čl. 97. st. 4.

⁴⁷ Obiteljski zakon (2003) (Narodne novine br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13., 75/14., 5/15., 103/15.)

⁴⁸ ObZ čl. 97. st. 4.

⁴⁹ *Ibid.*, čl. 97. st. 3.

⁵⁰ *Ibid.*, čl. 101. st. 1.

⁵¹ *Ibid.*, čl. 101. st. 5.

⁵² *Ibid.*

Valja razlučiti pojmove kao što su „*upravljanje*“, „*raspolaganje*“, „*korištenje prihoda od imovine*“, doduše koji se ipak svi zajedno reguliraju člankom 97. Obiteljskog zakona iz 2015., a koji nosi naziv isključivo „*Upravljanje imovinom djeteta*“. Nomotehnički, to možda nije najsretnije rješenje jer dovodi do konfuzije spadaju li u institut upravljanja i ostala dva navedena pojma ili se oni imaju tumačiti posebno. Svakako „*upravljanje*“ bi trebalo označavati upravljanje imovinom (pokretninom, nekretninom, glavnicom, dionicama i slično) i upravljanje prihodima od imovine (najamnina, zakupnine i slično) dok uz „*raspolaganje*“ ulazi otuđenje i opterećenje imovine te raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima.

4.1. Imovina djeteta i stjecanje imovine

Jasno je da dijete mora imati svoju imovinu kako bi do upravljanja od strane roditelja uopće moglo doći. Doduše, kod zastupanja djeteta u imovinskim postupcima kao što je utvrđenje vlasništva, ostavinski postupak, ustanovljenje prava služnosti i slično, roditelji trebaju i tada štiti imovinske i osobne interese djeteta koje tek može steći imovinu ili postati nositelj nekih drugih imovinskih prava. Djetetova imovina jest poseban entitet odvojen od imovine njegovih roditelja. Tome je tako stoga što je dijete pravni subjekt koji ima pravnu sposobnost te kao takvo može biti nositelj prava i obveza, no bitno za naglasiti, ne još i raspolagati ili upravljati njome. Imovina označava skup subjektivnih građanskih prava, i to imovinskih, jer svog nositelja ovlašćuju na nešto što ima vrijednost izrazivu u novcu.⁵³ Imovinu dijete može steći putem različitih pravnih osnova kao što je darovanje, nasljeđivanje, putem rada, naknade štete, s osnove uzdržavanja ili bilo koje druge dozvoljene zakonske osnove. Uz imovinu, kao materijalni pojam, dijete može imati (nematerijalna) imovinska prava kao što su naslijeđene dionice u dioničkom društvu iz kojih ima pravo potraživati dividendu (prihod od imovine), darovano pravo na stjecanje zaštite izuma ili autorsko pravo.

4.2. Poslovna i procesna (postupovna) sposobnost djeteta

Da bi nositelj mogao upravljati i raspolagati svojom imovinom i imovinskim pravima, elementarna pretpostavka jest postojanje poslovne sposobnosti koja označava mogućnost da se izjavama volje stvaraju prava i obveze, odnosno sklapaju pravni poslovi,⁵⁴ a obzirom na to da

⁵³ Gavella Nikola, Josipović Tatjana, Gliha Igor, Belaj Vlado; Stipković Zlatan; Stvarno pravo; Informator, Zagreb, 1998.; str. 36.

⁵⁴ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.
<https://www.enciklopedija.hr/clanak/poslovna-sposobnost>, (pristupljeno 25.6.2024.)

je riječ o maloljetnom djetetu koje još nema ovakvu sposobnost, njegove imovinske interese štitiće njegovi roditelji⁵⁵ kao zakonski zastupnici. U slučaju nepostojanja odgovarajuće roditeljske skrbi, tu ulogu preuzima skrbnik djeteta ili druga osoba kojoj u određenim slučajevima može biti povjereno zastupanje djeteta u pojedinim stvarima, primjerice, kada je zastupanje djeteta u slučajevima predviđenim zakonom radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava i interesa djeteta povjereno posebnom skrbniku.⁵⁶ Dakle, dijete još ne posjeduje poslovnu sposobnost, no potpunu poslovnu sposobnost steći će, u pravilu, punoljetnošću⁵⁷ ili sklapanjem braka prije punoljetnosti.⁵⁸ Postoji mogućnost stjecanja ograničene poslovne sposobnosti djeteta koje je navršilo petnaest godina i koje zarađuje⁵⁹ uz ostale slučaje koji će se navesti. Dijete sa ograničenom poslovnom sposobnošću koje zarađuje može samostalno poduzimati pravne radnje, odnosno sklapati pravne poslove i preuzimati obveze u visini iznosa koji zarađuje te raspolagati svojom zaradom pod uvjetom da ne ugrožava svoje uzdržavanje. Ako ugrožava, odnosno njegove radnje i postupci bitno utječu na njegova osobna i imovinska prava, za njihovo poduzimanje potrebna je suglasnost roditelja ili drugog zakonskog zastupnika djeteta. U dijelu u kojem posjeduje ograničenu poslovnu sposobnost, u pravnom prometu prema trećima sposoban je zastupati svoje imovinske interese samostalno, a roditelji ne zastupaju dijete prigodom poduzimanja pravnih radnji, odnosno sklapanja pravnih poslova.⁶⁰ Isto tako, dijete koje je navršilo šesnaest godina i koje prema ocjeni doktora medicine raspolaže s obavijestima potrebnim za oblikovanje vlastitog mišljenja o konkretnoj stvari i prema njegovoj je ocjeni dovoljno zrelo za donošenje odluke o preventivnom, dijagnostičkom ili terapijskom postupku u vezi sa svojim zdravljem ili liječenjem, može samostalno dati pristanak na pregled, pretragu ili medicinski postupak (informirani pristanak). Dakle, riječ je o umanjanju roditeljske skrbi u tome dijelu.⁶¹

Uz poslovnu sposobnost, veže se pojam parnične sposobnosti koja označava da osoba može sama obavljati radnje u postupku. Obiteljski zakon 2015. koristi naziv „*postupovna sposobnost*“ za razliku od Zakona o parničnom postupku⁶² koji spomenutu sposobnost naziva parničnom. Ako dijete nema parničnu sposobnost radnje za njega u postupku obavlja roditelj kao zakonski

⁵⁵ Osim njih, to su i posvojitelji upisani u maticu rođenih kao djetetovi roditelji te skrbnik određen na temelju rješenja Hrvatskog zavoda za socijalni rad.

⁵⁶ Lucić N., Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta, *op.cit.*, (bilj 34) str. 815-840

⁵⁷ Punoljetna je osoba koja je navršila osamnaest godina života (ObZ čl. 117. st. 3.).

⁵⁸ Sud može u izvanparničnom postupku dopustiti sklapanje braka osobi koja je navršila šesnaest godina života ako utvrdi da je mentalno i tjelesno zrela za brak te da je sklapanje braka u skladu s dobrobiti te osobe (ObZ čl. 25. st. 2.).

⁵⁹ ObZ čl. 85. st. 1.

⁶⁰ *Ibid.*, čl. 99. st. 5.

⁶¹ Hrabar, D., *et al.*, Obiteljsko pravo, *op. cit.*, (bilj. 26) str. 195.

⁶² Zakon o parničnom postupku (Narodne Novine br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23; dalje u tekstu: ZPP), čl. 79. st. 1.

zastupnik ili punomoćnik. No, ako dijete ima potpunu poslovnu sposobnost koje je steklo sklapanjem braka, bit će parnično sposobno, a dijete koje ima ograničenu poslovnu sposobnost, parnično je sposobno samo u granicama u kojem mu se priznaje poslovna sposobnost.⁶³ U praksi često se miješa stranačka sposobnost djeteta s njegovom postupovnom sposobnošću pa je važno za naglasiti da dijete stječe stranačku sposobnost rođenjem (*ius standi in iudicio*) i gubi je smrću.⁶⁴ Moguća je situacija da sud rješenjem, na zahtjev djeteta, dopusti djetetu koje je navršilo četrnaest godina da iznosi činjenice, predlaže dokaze, podnosi pravne lijekove i poduzima druge radnje u tom postupku ako je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji.⁶⁵ Prije donošenja rješenja, dužnost je suda zatražiti mišljenje Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Suci se tako nalaže da posebno štiti prava i interese djeteta, a to uključuje obvezu suda da utvrdi je li dijete sposobno razumjeti značenje i pravne posljedice svojih radnji, kao i obvezu da sud zatraži mišljenje Zavoda, a što je vrlo korisno rješenje jer zavodi zapošljavaju psihologe, socijalne pedagoge i socijalne radnike te imaju pristup podacima ako su dijete ili obitelj već bili u tretmanu Zavoda.⁶⁶

Slijedom navedenog, sve do stjecanja potpune poslovne sposobnosti ako dijete samostalno sklopi pravni posao kojim želi otuđiti pomorsko plovilo (dijete posjeduje pomorsko plovilo te se nalazi u ulozi prodavatelja) takav pravni posao je nevaljan, a ugovor pobojan. No, ako roditelji kao zakonski zastupnici sklope takav ugovor u ime i za račun djeteta on će, uz postojanje drugih zakonskih pretpostavki, biti valjan. Ovdje valja dodati kako je relevantno radi li se o vrijednijoj imovini (na primjer, pomorsko plovilo velike novčane vrijednosti koje se upisuje u Hrvatski registar brodova), ako je tome tako, onda roditelji ili dijete moraju tražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku kako bi sud utvrdio je li otuđenje zaista u interesu djeteta.⁶⁷ Ipak, Obiteljski zakon ne daje definiciju vrijednije imovine pa je ona prepuštena tumačenjima. Nadležno ministarstvo tumačilo je ovaj pojam na način da roditelj može u razdoblju od jednog mjeseca raspolagati novčanim sredstvima djeteta u iznosu koji ne prelazi 10.000 kuna, odnosno preračunato u eurima, tumačenje je i dalje u primjeni.⁶⁸ Riječ je o tumačenju iz rujna 2014. godine.

⁶³ *Ibid.*, čl. 79. st. 3.

⁶⁴ Renata Šantek, Marina Parać Garma; Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima te zaštita prava i dobrobiti djeteta u tim postupcima, Zagreb, 2016., str. 36

⁶⁵ ObZ čl. 359. st. 1.

⁶⁶ Renata Šantek, Marina Parać Garma, *op. cit.*, (bilj. 64) str. 38.

⁶⁷ ObZ čl. 98. st. 2.

⁶⁸ Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2023.; Zagreb, ožujak 2024., str. 99 (dalje u tekstu: Izvješće pravobraniteljice 2023.)

4.3. Položaj djeteta u sudskom postupku i relevantnost njegovog mišljenja u upravljanju imovinom

U svakom postupku u kojem se odlučuje o pravima i interesima djeteta, dijete ima pravo sudjelovati odnosno biti strankom.⁶⁹ Sukladno tome, dijete ima pravo (ali ne i dužnost) izraziti svoje mišljenje o stvarima oko kojih se postupak vodi, a isto tako mora biti obaviješteno o predmetu, tijeku i mogućem ishodu postupka na način koji je prikladan njegovoj dobi i zrelosti te ako to ne predstavlja opasnost za razvoj, odgoj i zdravlje djeteta.⁷⁰ Sud je dužan omogućiti djetetu da izrazi svoje mišljenje, a posebnim Pravilnikom o načinu pribavljanja mišljenja djeteta⁷¹ detaljnije je propisan način pribavljanja tog mišljenja. Sud će omogućiti djetetu da izrazi mišljenje na prikladnom mjestu i u nazočnosti stručne osobe, ako procijeni da je to s obzirom na okolnosti slučaja potrebno.⁷² Pravilnikom o načinu pribavljanja mišljenja djeteta definirano je kako se stručnom osobom smatra psiholog, a iznimno i druga stručna osoba odgovarajuće stručne spreme te stručnih znanja i vještina potrebnih za utvrđivanje mišljenja djeteta.⁷³ Dijete uvijek izražava svoje mišljenje bez nazočnosti roditelja ili skrbnika, odnosno druge osobe koja skrbi o djetetu.⁷⁴ Koliko je važno osigurati ostvarenje prava djeteta na izražavanje mišljenja pokazuju odredbe važnih međunarodnih ugovora poput Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava i te Konvencije o pravima djeteta.⁷⁵

No, propisano je kako sud ipak nije dužan utvrđivati mišljenje djeteta kada postoje posebno opravdani razlozi koji se u odluci moraju obrazložiti, no nije definirano kakvi su to posebno opravdani razlozi.⁷⁶ Sudac je obavezan u obrazloženju odluke jasno navesti razloge zbog kojih nije utvrdio mišljenje djeteta u postupku, ako sudac to ne učini, odluka će imati nedostatke koji onemogućavaju njeno ispitivanje, što predstavlja osnovu za žalbu odnosno žalbeni razlog bio bi i taj što je djetetu povrijeđeno pravo na izražavanje vlastitog mišljenja.⁷⁷

Moguće je očekivati da će mišljenje djeteta biti različito od mišljenja roditelja, što može dovesti do sukoba interesa i dodatnih komplikacija prije postupka, ali i u samom postupku. U situaciji kada je djetetu u postupku priznata postupovna sposobnost (dijete koje je navršilo 14 godina) i koje poduzme pravnu radnju, a a vezi koje se njegovi zakonski zastupnici ne slažu i pritom

⁶⁹ ObZ čl. 358.

⁷⁰ *Ibid.*, čl. 360. st. 1. i st. 4.

⁷¹ Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta (Narodne novine br. 123/15)

⁷² ObZ čl. 360. st. 2.

⁷³ Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta, čl. 2. st. 4.

⁷⁴ *Ibid.*, čl. 4

⁷⁵ Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (1996.)

⁷⁶ ObZ čl. 360 st. 3.

⁷⁷ Renata Šantek, Marina Parać Garma, *op. cit.*, (bilj 64) str. 47.

poduzmu suprotnu pravnu radnju, sud će odlučiti koju će uzeti u obzir.⁷⁸ Postoji dužnost da sud ili Hrvatski zavod za socijalni rad odrede posebnog skrbnika djetetu koji će ga zastupati u postupku u situaciji kada postoji sukob interesa između njega i njegovih zakonskih zastupnika u imovinskim postupcima ili sporovima, odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova.⁷⁹ Ipak, kada je riječ o djetetu koji ima postupovnu sposobnost te koje samo odredi svog punomoćnika, u sukobu interesa s roditeljima, neće se određivati poseban skrbnik, obzirom na to da će biti riječ o odvjetniku koji će moći biti nepristran.⁸⁰

4.4. Zastupanje djeteta, pravni poslovi i raspolaganje vrjednijom imovinom odnosno imovinskim pravima

Uz sve navedeno, sadržaj roditeljske skrbi obuhvaća pravo i dužnost zastupanja djeteta u sklapanju pravnih poslova koji se tiču imovine djeteta. Obzirom na to da maloljetno dijete, u pravilu, nema poslovnu sposobnost, njegovi roditelji nastupaju kao zakonski zastupnici te tako štite pravne interese djeteta. Kako bi roditelji mogli zastupati dijete moraju imati pravo na roditeljsku skrb. Zastupanje kao pravni institut jest predstavljanje volje djeteta prema trećima u pravnom prometu. To čine sporazumno,⁸¹ a smatra se da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugom roditelju da može zastupati dijete bez njegove izričite suglasnosti („*prešutna suglasnost*“),⁸² osim kad se traži izričita pisana suglasnost drugog roditelja.⁸³ U žurnim slučajevima, kad prijeti opasnost za život i zdravlje djeteta svaki od roditelja ima pravo poduzeti nužne pravne radnje u skladu s dobrobiti djeteta i o tome odmah obavijestiti drugog roditelja. Ipak to se ne odnosi na situacije kada se traži izričita suglasnost drugog roditelja.⁸⁴ Roditelj će samostalno zastupati dijete u situaciji kada je drugi roditelj ograničen u ostvarivanju roditeljske skrbi bilo zakonom ili sudskom odlukom.⁸⁵ U situacijama kada su interesi roditelja i djeteta suprotni, djetetu će se imenovati posebni skrbnik, a roditelji će biti isključeni od zastupanja.⁸⁶ Dakako, roditelji neće zastupati svoje dijete ako se imenuje posebni skrbnik⁸⁷ niti uz njega

⁷⁸ ObZ čl. 359. st. 4 i 5.

⁷⁹ *Ibid.*, čl. 240. st. 1. toč. 5.

⁸⁰ *Ibid.*, čl. 240. st. 4.

⁸¹ *Ibid.*, čl. 99. st. 1.

⁸² Ipak jedan bi roditelj trebao obavijestiti drugoga o poduzimanju određene pravne radnje kako bi drugi mogao izraziti eventualno protivljenje, pa je upitno može li se prvi roditelj pozivati na *načelo qui tacet consentire videtur* (lat. tko šuti, čini se da pristaje).

⁸³ ObZ čl. 99. st. 2.

⁸⁴ *Ibid.*, čl. 99. st. 4.

⁸⁵ *Ibid.*, čl. 99. st. 3.

⁸⁶ Rešetar, B., *op. cit.*, (bilj. 43.) str. 406.

⁸⁷ Na primjer, kada se vodi postupak u vezi izricanja mjera za zaštitu djetetovih imovinskih prava i interesa jer roditelji namjerno ugrožavaju djetetova prava, Hrvatski zavod za socijalni rad ili sud će imenovati posebnog skrbnika djeteta.

poduzimati pravne radnje u ime djeteta⁸⁸ ili ga neće zastupati u onom dijelu u kojem dijete ima ograničenu poslovnu sposobnost.⁸⁹ Već spomenuta izričita suglasnost drugog roditelja odnosi se na okolnosti kao što je promjena djetetovog osobnog imena, promjenu prebivališta, odnosno boravišta djeteta i izbor ili promjenu vjerske pripadnosti, dakle kada je riječ o bitnim osobnim pravima djeteta.⁹⁰ Potrebno je da suglasnost bude u pisanom obliku kako bi bila valjana.⁹¹ Moguće je kako se drugi roditelj neće slagati u vezi odluke prvog roditelja te neće pristati dati takvu suglasnost. U tom slučaju, roditelj ili dijete mogu pokrenuti izvanparnični postupak u kojem će sud donijeti odluku koji će od roditelja zastupati u toj stvari.

U pogledu zastupanja kada je riječ o vrjednijoj imovini, nije dovoljna samo pisana suglasnost drugog roditelja ili zajedničko zastupanje, već i posebno odobrenje suda u izvanparničnom postupku.⁹² Dakle, roditelj će podnijeti zahtjev za raspolaganje imovinom maloljetnog djeteta. Ako roditelj ne može pribaviti suglasnost drugog roditelja, sud može odlučiti koji će od roditelja zastupati dijete u toj stvari te ujedno i o davanju svog posebnog odobrenja u istom tom izvanparničnom postupku.⁹³ Navedeno se odnosi kada roditelji ostvaruju roditeljsku skrb zajedno, a kada roditeljsku skrb ostvaruje samo jedan od roditelja, tada nije potrebna suglasnost drugog roditelja. Obiteljski zakon 2015. u članku 101. stavcima 2. i 3. jasno nabroja koji su to pravni poslovi u vezi raspolaganja vrjednijom imovinom: otuđenje ili opterećenje nekretnine, pokretnina koje se upisuju u javne upisnike ili pokretnine veće vrijednosti, raspolaganja dionicama i poslovnim udjelima, raspolaganja nasljedstvom, prihvaćanja darova s teretom ili odbijanja ponuđenih darova te raspolaganja drugim vrjednijim imovinskim pravima, ovisno o okolnostima pojedinoga slučaja.⁹⁴ Također, takvim zastupanjem smatra se i zastupanje prigodom sklapanja ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima. Ako bi roditelji sklopili ugovor kojima se dijete obvezuje *pro futuro* na povrat novca koji je zaradilo kroz sponzorstvo različitih fizičkih ili pravnih osoba, koje se bave pronalaženjem mladih športskih, umjetničkih ili drugih

Posebni skrbnik je taj koji će zastupati djetetova prava u tom postupku, a ne roditelji čije ovlaštenje za zastupanje prestaje u trenutku kada posebni skrbnik podnese tužbu.

⁸⁸ ObZ čl. 414. st. 3.

⁸⁹ *Ibid.*, čl. 99. st. 5 i 6.

⁹⁰ *Ibid.*, čl. 100. st. 1.

⁹¹ *Ibid.*, čl. 100. st. 2.

⁹² *Ibid.*, čl. 101. st. 1.

⁹³ *Ibid.*, čl. 101. st. 5.

⁹⁴ Na primjer, sklapanje kupoprodajnog ugovora u vezi nekretnine u djetetovom vlasništvu (kada je riječ o otuđenju) ili sklapanje ugovora o osnivanju založnog prava na nekretnini – hipoteci (kada je riječ o opterećenju). Također, pokretnine koje se upisuju u javne upisnike kao što su brodovi, jedrilice, jahte te ostali zakonom propisani plovni objekti ili pokretnina veće vrijednosti kao što su umjetničkadjela ili dizajnerska odjeća. Također, prijenos dionica ili poslovnog udjela, odricanje naslijeđenog dijela, odbijanje ponuđene nekretnine na kojoj postoji stvarni teret ili prihvaćanje darovanja takve nekretnine.

talenata,⁹⁵ moglo bi biti obvezano čak i nakon punoljetnosti iako to više ne želi. Kako bi se to spriječilo, takve ugovorne obveze mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta.⁹⁶

4.5. Uloga javnog bilježnika u zaštiti imovine maloljetnika

Kod određenog pravnog posla, kao što je sklapanje ugovora o raspolaganju imovinom maloljetne osobe, potrebno je da bude sklopljen u obliku javnobilježničkog akta kako bi stekao pravnu valjanost.⁹⁷ Obzirom da se radi o javnobilježničkom aktu, sve isprave o pravnim poslovima i izjavama sastavlja javni bilježnik, a takve isprave ili izjave imaju snagu javnih isprava. Tako maloljetno dijete ne bi moglo samostalno tražiti od javnog bilježnika, a niti bi javnom bilježniku bilo dozvoljeno⁹⁸ sastavljanje spomenutog ugovora bez njegovih roditelja, već će to učiniti u njegovo ime i za njegov račun njegovi roditelji, jasno ako se radi o zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi te zakonskom skupnom zastupanju. Javni bilježnik će također provjeriti postoji li izričita suglasnost (tako da traži oba roditelja potpis na ugovoru ili ovjerenu punomoć)⁹⁹ ili odobrenje suda u izvanparničnom postupku u već ranije navedenim slučajevima kada je potrebna. Tako bi bio ništetan darovni ugovor kojim bi ujedno jedan roditelj za sebe ugovorio prava služnosti doživotnog stanovanja, uporabe i plodouživanja (darovanje s teretom) bez suglasnosti drugog roditelja i suda.¹⁰⁰ Odredbe Obiteljskog zakona 2015. koje propisuju pretpostavke za sklapanje valjanih pravnih poslova u svezi s imovinom maloljetne djece prisilne su naravi. Kada jedan roditelj zastupa dijete, potrebno je da dokaže ovlast bilo presudom suda, izvatkom iz matice umrlih i slično. Javni bilježnik nije dužan provjeravati je li sklapanje nekog pravnog posla u interesu djeteta,¹⁰¹ no ipak, dužnost je svakoga, pa tako i javnog bilježnika prijaviti Hrvatskom zavodu za socijalni rad povredu djetetovih osobnih i imovinskih prava.¹⁰²

Valja spomenuti razliku između pravnog posla raspolaganja (otuđenja ili opterećenja) od pravnog posla kojim će dijete tek steći imovinu kao što je kupnja nekretnine (dijete u ulози

⁹⁵ Odbor za prava djeteta Ujedinjenih naroda; Treće i četvrto periodično izvješće po članku 44., stavak 1., točka (b) Konvencije o pravima djeteta (Republika Hrvatska, prosinac 2010.)

⁹⁶ ObZ čl. 101. st. 4.

⁹⁷ Zakon o javnom bilježništvu (Narodne Novine br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22; dalje u tekstu: ZoJB), čl. 53. st. 1. toč. 1

⁹⁸ Javni bilježnik ne smije poduzeti nikakvu službenu radnju s osobom za koju znade ili mora znati da je zbog malodobnosti ili zbog kojega drugoga zakonskog razloga nesposobna da poduzima ili sklopi određeni pravni posao (čl. 34. st. 2. ZoJB).

⁹⁹ Korać, A., Zastupanje djece u sklapanju pravnih poslova - teorijsko promišljanje i primjer iz bankarskog poslovanja, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 55 (2005), 3-4; 927-959-x, str. 942.

¹⁰⁰ Županijski sud u Varaždinu, posl. broj: 24 Gž-2004/2018-2 od dana 11. prosinca 2019.

¹⁰¹ Korać, A., *op. cit.* (bilj. 98), str. 942.

¹⁰² ObZ čl. 132. st. 1.

kupca) ili darovanje nekretnine (dijete u ulozi daroprimatelja). Tako za sklapanje pravnog posla kojim će dijete tek steći imovinu nije potrebno da bude sklopljen u formi javnobilježničkog akta, već je dovoljno da se sklopi pisani ugovor o kupoprodaji ili darovanju na kojem će javni bilježnik samo ovjeriti potpis darovatelja ili prodavatelja, a zakonski zastupnici djeteta podnose u njegovo ime i za njegov račun prijedlog za njegovu provedbu u zemljišnu knjigu kako bi se dijete upisalo kao vlasnik nekretnine.¹⁰³ Bitno za dodati kako je uknjižba u zemljišne knjige važna zbog ostvarenja publicitetne funkcije zemljišne knjige čime se opravdava da se od trećih zahtijeva da usklade svoje ponašanje upravo s određenim publiciranim pravnim stanjem nekretnine¹⁰⁴ – da je dijete vlasnik nekretnine. Nakon što je dijete steklo nekretninu, više nije dovoljno ako se ona želi otuđiti, da roditelji sklope ugovor u ime djeteta te potpis ovjere. Potrebno je tražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku ako se navedena nekretnina želi otuđiti uz ispunjavanje već spomenutog uvjeta da se imovina može otuđiti samo ako roditelji nemaju dovoljno svojih sredstava za uzdržavanje djeteta ili njegovo liječenje, obrazovanje te ni na koji drugi način ih nisu u mogućnosti osigurati.¹⁰⁵

4.6. Ograničavanje prava na upravljanje imovinom djeteta

Ključno je uspostavljanje ravnoteže između prava roditelja na upravljanje imovinom te potrebe za zaštitom djece putem ograničavanja prava na upravljanje imovinom od potencijalnih negativnih posljedica neodgovornog upravljanja imovinom. Roditelji upravljaju imovinom djeteta pri čemu su im postavljena određena ograničenja posebno u vezi imovine koja je stečena po točno određenim pravnim osnovama. Riječ je o naslijeđenoj imovini djeteta ili darovanoj imovini djeteta pod uvjetom da je ostavitelj ili darovatelj svojom voljom tako odredio (bilo u oporuci ili ugovoru o darovanju). Što bi značilo, ako nema takve volje ostavitelja ili darovatelja, roditelji bi ipak mogli upravljati takvom imovinom. Međutim, tko će onda upravljati imovinom djeteta ako će roditelji biti isključeni? Ovakvim tumačenjem, to bi mogao biti netko treći, ali ne roditelji. U situaciji ako je dijete naslijedilo osobno vozilo, tko će izvršavati redovne popravke i servise na njemu, plaćati registraciju ako ne roditelji? Kad je riječ o otuđenju ili opterećenju, bilo bi nužno ishoditi odobrenje suda u izvanparničnom postupku. Obiteljski zakon

¹⁰³ Butković Marija, Oblik ugovora i uknjižba vlasništva na nekretninama u korist maloljetne osobe, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/oblik-ugovora-i-uknjizba-vlasnistva-na-nekretninama-u-korist-maloljetne-osobe-18074> (pristupljeno: 18.7.2024.)

¹⁰⁴ Ernst H., Josipović T., Funkcije upisa u zemljišnu knjigu i zaštita osobnih podataka, Zbornik pravnog fakulteta sveučilišta u Rijeci, vol. 45, br. 1, 21-46 (2024). str. 24.

¹⁰⁵ ObZ čl. 97. st. 3.

2015. postavlja apstraktno ograničenje, kod svake vrjednije imovine ili imovinskih prava djeteta, dijete ili roditelji moraju zatražiti odobrenje suda u izvanparničnom postupku.¹⁰⁶ Osim navedenog, roditelji su ograničeni i kod korištenja prihoda od imovine djeteta za liječenje članova obitelji za koje im je potrebno odobrenje suda¹⁰⁷ te u, dosada već navedenim zastupanjima. Tako prilikom sklapanja ugovora između djeteta i trećih osoba o budućim imovinskim pravima, nužna je pisana suglasnost drugog roditelja i odobrenje suda (odnosno odobrenje suda kada izostaje suglasnost drugog roditelja),¹⁰⁸ a navedeno također i kod zastupanja u vezi vrjednije imovine poput otuđenja, opterećenja, raspolaganja poslovnim udjelima ili dionicama.¹⁰⁹ U situaciji sukoba imovinskih interesa djeteta i roditelja te između braće i sestara, zastupanje će preuzeti posebni skrbnik.¹¹⁰

Svrha ograničavanja jest u tome da se spriječi neodgovorno ili nesavjesno upravljanje, pritom osigurajući da djeca ne postanu žrtve loših pravnih ili financijskih odluka svojih roditelja. Zamisliva je situacija u kojoj bi roditelji takvim upravljanjem nanijeli materijalnu štetu i došli u sukob interesa sa svojim djetetom te bi bili dužni naknaditi nastalu štetu.¹¹¹ Razumno, ako roditelji sami ne naknade štetu, Hrvatski zavod za socijalni rad odredit će posebnog skrbnika koji će pokrenuti parnicu za naknadu štete djetetu.¹¹² Radi osiguranja isplate naknade štete, Hrvatski zavod za socijalni rad ili dijete mogu tražiti u izvanparničnom postupku mjere osiguranja na imovini roditelja.¹¹³

5. Upravljanje imovinom stečenom radom djeteta

Pored drugih nabrojanih zakonskih osnova za stjecanje imovine ili imovinskih prava, jedna od njih je i rad djeteta,¹¹⁴ a koji je detaljnije reguliran u domeni radnog prava, točnije Zakonom o radu.¹¹⁵ Propisana je posebna zaštita djeteta i maloljetnika iz čega je vidljivo kako Zakon o radu odvaja i točno definira tko se smatra djetetom, a tko maloljetnikom. Dijete je osoba koja je mlađa od 15 godina i ona ne može zasnovati radni odnos, dok je maloljetnik osoba koja je

¹⁰⁶ ObZ čl. 98. st. 2

¹⁰⁷ *Ibid.*, čl. 97. st. 4.

¹⁰⁸ *Ibid.*, čl. 101. st. 5.

¹⁰⁹ *Ibid.*, čl. 101. st. 1. i 2.

¹¹⁰ *Ibid.*, čl. 240. st. 1. toč. 6.

¹¹¹ Korać, A., *op.cit.*, (bilj 98) str. 947.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ Rad učenika posredstvom učeničkih servisa (uređen Zakonom o tržištu rada NN 118/18, 32/20, 18/22, 156/23 i Pravilnikom o obavljanju djelatnosti NN 28/2019) treba razlikovati od rada maloljetnika na temelju ugovora o radu sukladno Zakonu o radu.

¹¹⁵ Zakon o radu (Narodne Novine br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23; dalje u tekstu: ZOR)

navršila 15 godina ili je starija od 15, a mlađa od 18 godina te može sklopiti ugovor o radu, ali pod uvjetom da ne pohađa osnovno obvezno obrazovanje te je izričitom odredbom zabranjen rad djeteta i maloljetnika koji pohađaju osnovno obvezno obrazovanje.¹¹⁶ Ipak, zabrana nije apsolutna, čl. 19.a st. 4. i 5. Zakona o radu propisuje kako se zabrana ne primjenjuje na obavljanje poslova u okviru provedbe učenja temeljenog na radu ni na povremeni rad redovitog učenika prema posebnom propisu, ako takvi poslovi ne ugrožavaju njegovo zdravlje, sigurnost, ćudoređe ili razvoj. Druga dopuštena situacija obuhvaća djecu koja pohađaju obvezno osnovno obrazovanje da sudjeluju u aktivnostima uz naplatu, poput snimanja filmova, oglašavanja, pripremanja i izvođenja umjetničkih, scenskih ili sličnih kulturnih djela te sportskih natjecanja, ali samo uz prethodno odobrenje tijela nadležnog za poslove socijalne skrbi i to na način i u opsegu koji ne ugrožava njihovo zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj. Roditelji maloljetnog djeteta podnose zahtjev područnom uredu Hrvatskog zavoda za socijalni rad, koji je nadležan prema prebivalištu djeteta, uz priloženu dokumentaciju koja uključuje osobne podatke o roditeljima i djetetu, te podatke o aktivnostima (scenarij, sinopsis i prijedlog ugovora) u kojima bi dijete sudjelovalo.¹¹⁷ Prema Obiteljskom zakonu koji je stupio na snagu 1. studenoga 2015., nadležni ministar trebao je, u roku od tri mjeseca od početka primjene zakona, donijeti provedbeni propis koji bi regulirao područje dječjih aktivnosti, međutim taj provedbeni propis još uvijek nije donesen.¹¹⁸ Važno je istaknuti da sve brži razvoj i sveprisutna upotreba društvenih mreža, koje čine neizostavni dio digitalnog svijeta u kojem živimo, ne prate adekvatan pravni okvir koji bi na odgovarajući način regulirao zaštitu djece od izlaganja na tim platformama.¹¹⁹ Također, korištenje snimaka ili fotografija vlastite djece od strane roditelja u internetskom oglašavanju ostaje pravno neuređeno, što dovodi do situacija u kojima roditelji djeluju bez jasnih smjernica, često motivirani željom za brzim profitom i popularnošću, a iako se roditelj smatra ključnim čuvarom djetetovih interesa, uključujući zaštitu prava na privatnost, roditeljska suglasnost ili postupci nisu uvijek usklađeni s djetetovim najboljim interesima.¹²⁰ Nedvojbeno i Konvencija o pravima djeteta jamči da će dijete biti zaštićeno od bilo kakvog gospodarskog ili ekonomskog izrabljivanja od strane poslodavaca, obzirom na djetetovu još uvijek nedovoljno fizičku i psihičku razvijenost i kapacitete.¹²¹ Ostaje spomenuti posebni

¹¹⁶ ZOR čl. 19. a st. 3.

¹¹⁷ Hrvatski zavod za socijalni rad, <https://socskrb.hr/> (pristupljeno: 12.7.2024.)

¹¹⁸ Izvješće pravobraniteljice za djecu 2023., str. 90.

¹¹⁹ Grgić Blažinović Jasminka, Pravna regulacija sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim aktivnostima i oglašavanju na internetu <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/pravna-regulacija-sudjelovanja-djece-u-umjetnickim-audiovizualnim-promidzbenim-aktivnostima-i-oglasavanju-na-internetu-57782-57973> (pristupljeno: 12.7.2024.)

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ (v) Konvenciji o pravima djece, čl. 32.

pravilnik kojim se, radi zaštite sigurnosti, zdravlja, ćudoređa ili tjelesnog i duševnog razvoja maloljetnika, utvrđuju poslovi na kojima se ne smije zaposliti pa tako maloljetnik ne smije raditi u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima ili noćnim barovima i klubovima.¹²²

5.1. Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske od 18. travnja 2023. godine¹²³

Nakon donošenja Odluke i Rješenja USRH, ukinuta je odredba koja je ograničavala roditelje u raspolaganju imovinom koju dijete stekne radom.¹²⁴ Prethodno je bilo određeno da roditelji ne smiju upravljati sredstvima koje dijete zaradi. Naime, pokrenut je postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom u vezi Obiteljskog zakona,¹²⁵ a određeni predlagatelji su, između ostalog, osporavali dotad važeći članak navodeći kako je u suprotnosti s člankom 63. Ustava Republike Hrvatske¹²⁶ te da je neživotno i protivi se autonomiji djeteta, zabraniti roditeljima da upravljaju tako stečenim sredstvima jer im dijete, imajući povjerenja u njih, možda želi povjeriti upravljanje takvim sredstvima. Ustavni je sud utvrdio kako postoji nesuglasnost spornog članka iz Obiteljskog zakona s člankom 63. Ustava RH prihvativši stajalište predlagatelja. Ustavni sud postavlja pitanje, ako se odredbe Obiteljskog zakona promatraju kao smisljena cjelina, treba li onda zaista roditelje u potpunosti isključiti od mogućnosti da u nekim izuzetnim okolnostima, a osobito ako to dijete izričito želi, upravljaju sredstvima koja su stečena djetetovim radom? Ustavni sud polazi od stava da je dijete starije od petnaest godina koje zarađuje, u pravilu, dovoljno zrelo i sposobno samostalno upravljati svojom zaradom. Međutim, nema razloga da to dijete, ako smatra da je to u njegovom najboljem interesu, svojevoljno ne povjeri roditeljima upravljanje svojom zaradom. Ako dijete ima odgovornost samostalno raspolagati zarađenim sredstvima, Ustavni sud ne vidi razlog zašto dijete ne bi moglo svojom voljom prenijeti tu odgovornost na roditelje. Osim toga, iz cjelokupnog i smisaonog tumačenja navedenih zakonskih odredbi proizlazi da je osporenom odredbom Obiteljskog zakona iz 2015. zabranjeno roditeljima upravljanje djetetovom zaradom, dok treće osobe nisu obuhvaćene tom zabranom. Ustavni sud smatra da takva zabrana nije nužna, ni životna, ni logična. Naime, dijete bi moglo

¹²² Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik (Narodne Novine br. 89/15, 94/16, 109/19), čl. 4.

¹²³ Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca (dalje u tekstu: Odluka i Rješenje USRH)

¹²⁴ Ustavni sud ukinuo je članak 98. stavak 2. ObZ-a zbog njegove nesuglasnosti s člankom 63. Ustava RH

¹²⁵ Obiteljski zakon (Narodne Novine br. 103/15., 98/19. i 47/20.)

¹²⁶ Ustav Republike Hrvatske (Narodne Novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), dalje u tekstu: Ustav RH; čl. 63.: „Država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.“

prenijeti to pravo na treće osobe, ali ne i na roditelje s kojima živi i koji se brinu o zaštiti i promicanju njegovih osobnih i imovinskih prava te njegovoj dobrobiti (članak 91. Obiteljskog zakona iz 2015.)¹²⁷

5.2. Pravni aspekti zapošljavanja maloljetnika: uloga i utjecaj zakonskih zastupnika i Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb

Maloljetnik može sklopiti ugovor o radu uz nekoliko uvjeta, a oni se vežu prvenstveno uz davanje dopuštenja odnosno pisanog ovlaštenja od strane zakonskih zastupnika te dob maloljetnika (minimalno 15 godina) i uvjet da maloljetnik ne pohađa osnovnu školu.¹²⁸ Ukoliko poslodavac zaposli maloljetnika bez da su se ispunili ovi uvjeti, utoliko čini jednu od najtežih prekršaja propisanih u Zakonu o radu.¹²⁹ Mogući su slučajevi u kojima se neće tražiti ovlaštenje zakonskih zastupnika, već će biti potrebno odobrenje Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb. Tako recimo ako maloljetnikovom imovinom upravlja skrbnik, potrebno je prethodno odobrenje Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb te neće biti dovoljno njegovo osobno ovlaštenje.¹³⁰ Zamislive su situacije u kojima će postojati nesporazum ili neslaganje zakonskog zastupnika i maloljetnika upravo kada se obiteljska dinamika destabilizira i povjerenje među roditeljima smanji, a loša komunikacija može dovesti do eskalacije nesuglasica i dodatnog emocionalnog opterećenja za djecu. Zakon o radu daje rješenje navodeći u čl. 20. st. 4.: „*U slučaju spora (...) odlučuje tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi, vodeći računa o interesima maloljetnika*“. Rješenje s jedne strane može biti zadovoljavajuće, pritom kada se radi o objektivnosti Zavoda. Zakonski zastupnici odnosno roditelji teško će moći uvijek biti objektivni i realni, možda čak i zanemarivati ono što je u interesu djeteta zbog vlastitih interesa. Opet, s druge strane, kako će Zavod koji se možda tek po prvi puta susreće s obitelji i njezinim prilikama, maloljetnikom i njegovim željama, mogućnostima, preferencijama, odlučiti je li zaista sklapanje ili nesklapanje ugovora o radu pozitivno i svrhovito. Važno za napomenuti kako Zavod za socijalan rad nema više ovlast zahtijevati u svako doba od roditelja polaganje računa o upravljanju djetetovom imovinom te o prihodima koje dijete ili obitelj ostvaruje za potrebe djeteta na temelju posebnih propisa (na primjer, primanje dječjeg doplatka).¹³¹ Doduše, koliko uopće vrijedi odobrenje Zavoda kada zakonski zastupnik može u ime maloljetnika raskinuti radni odnos (a pritom ne

¹²⁷ Utvrđenje iz Odluke i Rješenja USRH, 5.2.

¹²⁸ ZOR čl. 20. st. 1.

¹²⁹ ZOR čl. 229. st. 1. toč. 15.

¹³⁰ ZOR čl. 20. st. 6.

¹³¹ Obiteljski zakon (2003) (Narodne novine br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13., 75/14., 5/15., 103/15.), čl. 118. st. 1.

tražeći neko posebno odobrenje Zavoda).¹³² Ipak, maloljetnik ima pravo na izbor zanimanja i pravo na zapošljavanje u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti.¹³³ Osim toga, moguće je da zakonski zastupnik, nakon što ovlasti maloljetnika na sklapanje ugovora, ovlast povuče ili ograniči.¹³⁴

Dakle, u trenutku kada maloljetnika ovlasti zakonski zastupnik ili kada dobije odobrenje Zavoda, stječe ograničenu poslovnu sposobnost, a što znači da samostalno sklapa određeni ugovor o radu, odlučuje o njegovom raskidanju i poduzimanju svih eventualnih pravnih radnji u vezi s ispunjenjem prava i obveza iz tog ugovora ili u vezi s tim ugovorom kao što je potraživanje naknade štete ili potraživanje nekog drugog novčanog potraživanja iz radnog odnosa pokretanjem spora tužbom pred nadležnim sudom. Shodno tome, ako bi maloljetnik mogao podići tužbu pred sudom radi zaštite svojih prava iz ugovora o radu, to bi impliciralo i njegovu parničnu sposobnost.¹³⁵ Što opet povlači diskusiju, nakon što dijete pokrene postupak pred sudom, ako roditelji povuku ili ograniče ovlaštenje, maloljetnik će izgubiti parničnu sposobnost pa time izazvati mogući prekid postupka.¹³⁶ Time se zasigurno utječe na pitanje pravne sigurnosti i svrhovitosti i smislenosti postupka.¹³⁷ Također, maloljetnik bi mogao na sebe preuzimati obveze, ali samo u visini iznosa koji zarađuje.¹³⁸

5.3. Autonomija maloljetnika u raspolaganju zaradom

Do konfuzije dolazi i u slučaju raspolaganja zarađenim iznosom. Maloljetniku se izričito daje ovlast da raspolaže iznosom koji zaradi, uz uvjet da time ne ugrožava uzdržavanje.¹³⁹ Dakle, time se priznaje njegova emocionalna i intelektualna zrelost, kao i sposobnost da samostalno donosi odluke i prosuđuje. Valja spomenuti kako postoji obveza zaposlenog maloljetnika da pridonosi svom uzdržavanju.¹⁴⁰ Ipak, ograničenje u autonomiji maloljetnika u raspolaganju zaradom postavljeno je u situaciji kada njegovi pravni poslovi ili pravne radnje bitno utječu na njegova imovinska prava pa u tom slučaju, kako bi ih maloljetnik mogao poduzeti traži se suglasnost roditelja ili drugog zakonskog zastupnika.¹⁴¹ Kako odrediti koji su to poslovi ili radnje koje bitno utječu na imovinska prava? Znači li to da maloljetnik koji svojom zaradom želi kupiti sebi i prijateljima nekoliko ulaznica za koncert u značajnom iznosu koji

¹³² ZOR čl. 20. st. 5.

¹³³ ObZ čl. 84. st. 5.

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ Šimović, I., Utjecaj dobi na poslovnu i parničnu sposobnost, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61, br. 5, str. 1633.

¹³⁶ ZPP čl. 212. toč. 2.

¹³⁷ Šimović, I. *op. cit.*, (bilj 134.), str. 1633-1634.

¹³⁸ ObZ čl. 85. st. 1.

¹³⁹ *Ibid.*

¹⁴⁰ *Ibid.*, čl. 90.

¹⁴¹ *Ibid.*, čl. 85. st. 2.

prelazi zarađeni iznos mjesečne plaće, neće to moći učiniti ako se roditelji s takvom odlukom ne slože? Moguće rješenje u slučaju neslaganja između roditelja i djeteta jest pokretanje posebnog postupka radi ostvarivanja pojedinih aspekata roditeljske skrbi.¹⁴² Koliko je životno i realno da će se maloljetnik ili roditelji upuštati u ovakvo pokretanje sudskog postupka kako bi dokazali da je ili nije u interesu djeteta navedena kupnja? Ipak, valja sagledati svaki mogući slučaj pojedinačno. Tako na primjer, maloljetnik koji svojom zaradom želi uložiti dionice odnosno kupiti vrijednosne papire preko brokera u investicijskom društvu, neće to moći učiniti sam. U sklapanju pravnog posla zastupat će ga roditelji (jedan roditelj uz pisanu suglasnost drugoga) te će biti nužno ishoditi i odobrenje suda u izvanparničnom ako se radi o upravljanju i raspolaganju vrijednijom imovinom kako bi se utvrdilo može li ovakvo ulaganje biti korisno i u interesu maloljetnika. Svakako, radi zaštite imovinskih prava i interesa djeteta, Hrvatski zavod za socijalni rad ili sud imenovat će posebnog skrbnika djetetu kad postoji sukob interesa između njega i njegovih zakonskih zastupnika u imovinskim postupcima ili sporovima, odnosno pri sklapanju pojedinih pravnih poslova.¹⁴³

Naposljetku, iako maloljetnik ima pravo na isplatu plaće prema Zakonu o radu, prema odredbama Obiteljskog zakona ipak ne može u potpunosti samostalno odlučivati o upravljanju i raspolaganju takvom zaradom kada su u pitanju značajniji iznosi. Samostalno bi eventualno mogao odlučivati o sklapanju malih svakodnevnih pravnih poslova kao što je kupnja odjeće ili hrane, kupnja tramvajske karte i slično.

6. Zaštita imovine i imovinskih prava djeteta

Roditelji su dužni i odgovorni štiti prava i dobrobit djeteta,¹⁴⁴ a često se pretpostavlja da oni skrbe pažljivo, odgovorno i promišljeno o djetetovim pravima, no ipak roditelji mogu svjesno u vlastitu korist ili nesvjesno zbog nedostatka znanja i informiranosti u pravne institute, naštetiti djetetu i njegovim imovinskim pravima te je stoga nužno regulirati posljedice za roditelje koji neodgovarajuće upravljaju imovinom. Roditelji, ne znajući da djeca mogu postati ovršenici, dužnici ili porezni obveznici, sklapaju u njihovo ime različite pravne poslove. Roditelj koji odluči prihvatiti darovanu nekretninu ili kupiti nekretninu tako da suvlasnici budu on i dijete, pri tome će porezni obveznik uz roditelja, biti i maloljetno dijete. Zakonom o porezu na promet

¹⁴² *Ibid.*, čl. 478. st. 1. toč. 1.

¹⁴³ *Ibid.*, čl. 240. st. 1. toč. 5.

¹⁴⁴ *Ibid.*, čl. 127. st. 1.

nekretnina¹⁴⁵ propisano je da je stjecatelj nekretnine obveznik poreza. Dakle, ako je stjecatelj dijete ili je dijete suvlasnik, bit će obveznik plaćanja poreza. Opći porezni zakon¹⁴⁶ propisuje da su zakonski zastupnici odgovorni za ispunjavanje poreznih obveza, a roditelji imaju dužnost i pravo zastupati dijete te sklapati pravne poslove za njega pa prema navedenom, roditelj će biti dužan ispuniti poreznu obvezu djeteta.¹⁴⁷ Prema podacima Porezne uprave u evidenciji se nalazi 887 djece poreznih dužnika, od kojih njih 40 duguje iznos veći od 1.000,00 eura, a upravo među njima najčešće se radi o dugovanjima na ime poreza na promet nekretnina.¹⁴⁸

Osim navedenog, djeca mogu postati porezni obveznici temeljem Zakona o porezu na dohodak ili drugih propisa, a dužnici nasljeđivanjem dugova. Roditelji često pokreću izvanparnične postupke kako bi dobili odobrenje za zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrijednijom imovinom, posebno kada je riječ o raspolaganju nasljedstvom.¹⁴⁹ To čine s ciljem da se odreknu nasljedstva u ime malodobnog djeteta, s obzirom na spoznaju da je ostavina iza umrlog roditelja opterećena dugovima.¹⁵⁰ U protivnom, djeca su suočena s problemom kako namiriti dugove, a kod kojih je moguće da budu opterećeni višegodišnjim kamatama, a praksa pokazuje kako svako naknadno dokazivanje da je vrijednost naslijeđene imovine manja od dugova¹⁵¹ i pokretanje novih postupaka s tim ciljem, dodatno opterećuje i roditelje, a posebno djecu, stoga Pravobraniteljica za djecu predlaže predviđanje učinkovitijih mehanizama zaštite prava djece nasljednika u slučaju kada postoji sumnja u dugove ostavitelja odnosno u postupcima u kojima je nužna procjena vrijednosti naslijeđene imovine regulirati metodologiju i troškove vještačenja.¹⁵²

6.1. Zaštita dječjih transakcijskih i štednih računa

Mnogi roditelji, neznajući za relevantne odredbe, ne očekuju ograničenja raspolaganjem novcem koji se nalazi na dječjem računu, misleći da tim novcem mogu činiti što ih je volja. Ipak, Obiteljski zakon 2015. kao *lex specialis* propisuje posebne odredbe o zastupanju maloljetnika od strane roditelja pa sve kreditne institucije koje nude svoje usluge kao što je otvaranje dječjih transakcijskih i štednih računa moraju o navedenim odredbama voditi računa te ih primjenjivati u svom poslovanju. Kreditne institucije, odnosno banke i njihove usluge

¹⁴⁵ Zakon o porezu na promet nekretnina (Narodne novine br. 115/16, 106/18) čl. 6. st. 1.

¹⁴⁶ Opći porezni zakon (Narodne novine br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22) čl. 18. st. 1.

¹⁴⁷ Mišljenje i tumačenje Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja, <https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20130504N102> (pristupljeno: 18.7.2024.)

¹⁴⁸ Izvješće pravobraniteljice 2023., str. 100.

¹⁴⁹ Izvješće pravobraniteljice za 2021., Zagreb, ožujak 2022., str. 94. (dalje u tekstu: Izvješće pravobraniteljice 2021.)

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ Prema Zakonu o nasljeđivanju (Narodne novine br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19) u čl. 139. st. 3. propisano je da nasljednik odgovara za ostaviteljeve dugove do visine vrijednosti naslijeđene imovine.

¹⁵² Izvješće pravobraniteljice 2021., str. 94. i 99.

detaljnije su regulirane Zakonom o kreditnim institucijama.¹⁵³ Tako je za podizanja sredstava s dječjeg računa potrebno ispunjenje određenih pretpostavaka. Ako je riječ o roditelju koji je zakonski zastupnik djeteta, on može raspolagati novčanim sredstvima maloljetnika na transakcijskim ili štednim računima u ukupnom iznosu do 1.327,23 eura mjesečno, osim ako banci nije predočeno rješenje suda kojim je raspolaganje računom/štednjom maloljetnika uređeno drugačije ili ako nije predočena izričita pisana izjava drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb da ne postoji suglasnost između roditelja o raspolaganju računima maloljetnika ili nije predočen sudski potvrđeni plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi kojim je uređeno drugačije raspolaganje računima maloljetnika.¹⁵⁴ Također, moguće je raspolagati sredstvima djeteta u iznosu koji premašuje navedenu svotu uz predočenje banci određenih dokumenata, a riječ je o odluci nadležnog suda u izvanparničnom postupku (odobrenje suda za raspolaganje) te pisana suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb kada u odluci suda o odobrenju raspolaganja imovinom maloljetnika nije odlučeno koji roditelj zastupa dijete po toj osnovi (suglasnost može biti dana u banci ili ovjerena od strane javnog bilježnika).¹⁵⁵ Ako jedan od roditelja izričito izjavi da nema suglasnosti između roditelja oko raspolaganja sredstvima maloljetnika, banka će tada u potpunosti onemogućiti raspolaganje sredstvima djeteta po računima za oba roditelja sve dok oba roditelja ne dođu u banku i dogovore raspolaganje do iznosa od 1.327,23 eura mjesečno ili dok roditelj koji je dao izričitu pisanu izjavu o nesuglasicama ne dostavi pisanu suglasnost (potpisanu i ovjerenu kod javnog bilježnika) za raspolaganje računima do 1.327,23 eura mjesečno od strane drugog roditelja ili dok banka ne primi odluku nadležnog suda kojom se jednom ili oba roditelja dopušta raspolaganje sredstvima maloljetnika.¹⁵⁶

6.2. Mjere za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta

Djeca su ranjiva i često nemaju kapacitet da sama donose složene pravne i financijske odluke, stoga se od roditelja očekuje da djeluju u najboljem interesu djeteta, no u praksi to nije uvijek slučaj. Ako je utvrđeno da roditelj zanemaruje upravljati i raspolagati imovinom kako je to propisano pozitivnim zakonodavstvom, Hrvatski zavod za socijalni rad, dijete ili drugi roditelj mogu predložiti sudu donošenje rješenja u izvanparničnom postupku kojim će se jedan

¹⁵³ Zakonom o kreditnim institucijama (Narodne novine br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, 146/20, 151/22)

¹⁵⁴ Uvjeti poslovanja banke: <https://www.zaba.hr/home/footer/uvjeti-poslovanja/obiteljski-zakon#> (pristupljeno: 20.7.2024.)

¹⁵⁵ *Ibid.*

¹⁵⁶ *Ibid.*

ili oba roditelja lišiti prava na upravljanje djetetovom imovinom i prava na zastupanje djeteta u imovinskim stvarima te će se taj dio roditeljske skrbi povjeriti drugom roditelju ili drugoj osobi na određeno ili neodređeno vrijeme ili u odnosu na određenu stvar ili posao.¹⁵⁷ Moguće je da navedene osobe predlože određivanje mjere osiguranja na imovini roditelja.¹⁵⁸ U slučaju da roditelji prouzrokuju štetu upravljanjem imovinom, postoji mogućnost uspostavljanja založnog prava na nekretninama ili pokretninama u vlasništvu roditelja, čime bi se osiguralo pravedno obeštećenje djeteta. Međutim, ukoliko roditelj nema imovinu, ova mjera gubi svoju svrhu i učinkovitost. Naposljetku, ako dođe do promjene ili prestanka okolnosti koje su bile osnova za donošenje rješenja, moguće je zatražiti izmjenu ili ukidanje tog rješenja.¹⁵⁹

Prema podacima iz Godišnjeg statističkog izvješća iz 2022.¹⁶⁰ riječ je o relativno malom broju pokrenutih sudskih postupaka za lišenje roditelja navedenog prava. Tako su navedene 63 odluke suda o određivanju mjere za zaštitu imovine i imovinskih prava djeteta, a od toga tek 6 rješenja kojima se roditelji lišava prava na upravljanje imovinom djeteta.

7. Zaključak

Kroz ovaj rad prožima se važnost zaštite djetetove imovine i njegovih imovinskih prava i interesa upravo zbog njegove još nedovoljne psihofizičke razvijenosti i nemogućnosti da ih samostalno štiti, zato glavnu ulogu u zaštiti imaju roditelji kao zakonski zastupnici djeteta koji će upravljati i raspolagati imovinom. Upravljanje su dužni obavljati s pažnjom odgovornog roditelja, odnosno s težnjom da ju povećaju ako je to moguće ili barem očuvaju. Naglasak je na roditeljima koji oboje zajednički ostvaruju roditeljsku skrb. Ako dijete nema roditelje, upravljanje je prepušteno skrbniku, a za kojeg vrijedi nešto drukčija regulacija. Dijete može steći imovinu na brojne načine, a kao neke od zakonitih osnova često se navode nasljeđivanje, darovanje, primitci od stipendija, najma ili zakupa, naknade štete i slično. Iako dijete može biti vlasnik imovine, ono ne može odlučivati o toj imovini prije svoje punoljetnosti ili sklapanja braka iz razloga što ne posjeduje poslovnu sposobnost. Do tada će ga njegovi roditelji zastupati u pravnom prometu, odnosno sklapati pravne poslove i poduzimati pravne radnje u ime i za

¹⁵⁷ ObZ čl. 178. st. 1.

¹⁵⁸ *Ibid.*, čl. 178. st. 2.

¹⁵⁹ *Ibid.*, čl. 179. st. 1.

¹⁶⁰ Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022. <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%202022/Godi%C5%A1nje%20statisti%C4%8Dko%20o%20primijenjenim%20pravima%20socijalne%20skrbi%202022.pdf> (pristupljeno 20.7.2024.)

račun djeteta. Posebno kada je riječ o imovini veće vrijednosti, za raspolaganje njome, potrebna je izričita suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb te odobrenje suda. Isti uvjeti vrijede i za sklapanje ugovora djeteta i trećih o budućim imovinskim pravima. Tako će za ugovor o raspolaganju imovinom biti potrebno da bude sklopljen kao javnobilježnički akt kako bi bio pravno valjan. U ostala ograničenja spada i situacija korištenja prihoda od imovine djeteta za liječenje članova obitelji za koje je također potrebno odobrenje suda. Moguće je da dijete stekne ograničenu poslovnu sposobnost. Tako dijete već sa 15 godina može sklopiti ugovor o radu uz pisano ovlaštenje zakonskih zastupnika, a koji mogu povući ili ograničiti ovlaštenje maloljetnika. U odnosu na nedavne zakonske promjene, roditelji više nisu u potpunosti isključeni od raspolaganja zaradom djeteta pa je sada moguće da dijete upravljanje svojevrijedno povjeri njima. Iako maloljetnik ima pravo na isplatu plaće prema Zakonu o radu, odredbe Obiteljskog zakona postavljaju određena ograničenja u pogledu njegove sposobnosti da samostalno upravlja i raspolaze zarađenim sredstvima, osobito kada su u pitanju veći iznosi. Maloljetnik može upravljati i raspolagati u visini zarađenog iznosa, pod uvjetom da to ne utječe bitno na njegovu imovinu ili imovinska prava. Jasno, može neovisno donositi odluke eventualno o manjim svakodnevnim pravnim poslovima, poput kupnje odjeće, hrane ili tramvajskih karata. Već spomenuti poznati primjer iz američkog zakonodavstva „*Jackie Coogan*“ i neophodno otvaranje „*Cooganovog računa*“ kod djece koja svoju imovinu stječu u području filmske industrije, djeluje kao pozitivno i svrhovito rješenje kako bi se zaštitila imovina dječjih glumaca, pjevača ili autora. Hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje ovakve vrste računa preko kojih bi bilo onemogućeno u potpunosti roditeljima da podižu novce sve do djetetove punoljetnosti. Obzirom na intenzivan razvoj digitalnog okruženja u kojem se nalazimo, radi pravne sigurnosti, a ponajprije zaštite djece i njihovog rada u spomenutim područjima, nužno je detaljnije regulirati ovakve situacije. U Hrvatskoj još uvijek nije donesen provedbeni propis kojim bi se detaljnije uredila ova materija. Ipak, dječji računi zaštićeni su na način da su kreditne institucije obvezne implementirati odredbe o zaštiti imovine djece u svoje poslovanje, a roditelji moraju biti svjesni da je za podizanje iznosa koji premašuje određene limite potrebno predočiti odgovarajuću sudsku odluku i pisanu suglasnost drugog roditelja. Ova regulativa ne samo da štiti imovinska prava djece, već i potiče suradnju između roditelja u donošenju odluka o financijskim sredstvima maloljetnika.

Naposljetku, roditelji, često neznajući za posljedice, sklapaju pravne poslove u ime svoje djece, što može dovesti do situacija u kojima djeca postaju ovršenici, dužnici ili porezni obveznici. Na primjer, ako roditelj prihvati darovanu nekretninu ili kupi nekretninu kao suvlasnik s djetetom, dijete postaje obveznik plaćanja poreza na promet nekretnina. Iako se

često pretpostavlja da roditelji djeluju u najboljem interesu djeteta, može doći do situacija u kojima, bilo svjesno ili nesvjesno, naštetiti djetetovim imovinskim pravima. U tom kontekstu, važno je regulirati posljedice za roditelje koji neodgovarajuće upravljaju imovinom. Tada je svrhovito izreći teže mjere kao što je mjera lišenja roditelja prava na upravljanje imovinom djeteta i zastupanje tog djeteta u svim imovinskim pitanjima zbog neprikladnih odluka, nemarnog i nesavjesnog ponašanja roditelja te uz navedeno izreći dodatno mjere osiguranja na imovini roditelja. Godišnje se u Hrvatskoj donosi izuzetno mali broj takvih mjera, što može sugerirati ili na efikasnost roditelja u upravljanju imovinom i savjesnom i pozitivnom izvršavanju roditeljskih dužnosti ili na neizvješćavanje i neprijavlivanje o povredama dječjih imovinskih prava.

Hrvatsko obiteljsko zakonodavstvo, uz poneke druge grane kao što je radno zakonodavstvo, regulira sustavno imovinske odnose između roditelja i djeteta pa tako i samo upravljanje imovinom, raspolaganje njome te zastupanje djeteta u imovinskim stvarima. Ipak, uvijek ostaje prostora za poboljšanjem određenih normi, jasnije reguliranje i sistematiziranje pojmova poput „*upravljanja*“ i „*raspolaganja*“, točno određivanje pojma kod zastupanja u vezi „*vrjednije imovine*“ u Obiteljskom zakonu ili nekom posebnom propisu, detaljnije odredbe kojima će se regulirati rad preko društvenih mreža maloljetnika, a sve kako bi se postigla optimalna ravnoteža između s jedne strane djeteta i njegove imovine i imovinskih interesa te s druge strane roditelja i realnih mogućnosti za provedbu pozitivnih odredbi u pogledu dužnosti i odgovornosti koje im pripadaju. Na kraju, sve navedeno može pridonijeti uspješnoj obiteljskoj dinamici i građenju povjerenja između roditelja i djeteta.

8. Literatura

Knjige i članci:

1. Ernst Hano, Josipović Tatjana; Funkcije upisa u zemljišnu knjigu i zaštita osobnih podataka Zbornik pravnog fakulteta sveučilišta u rijeci, vol. 45, br. 1, 21-46 (2024)
2. Gavella Nikola, Josipović Tatjana, Gliha Igor, Belaj Vlado; Stipković Zlatan; Stvarno pravo; Informator, Zagreb, 1998.
3. Hrbar, Dubravka, Hlača Nenad, Jakovac-Lozić Dijana, Korać Graovac Aleksandra, Majstorović Irena, Čulo Margaletić Anica, Šimović Ivan, "Obiteljsko pravo", Narodne novine, Zagreb, 2021.
4. Lucić Nataša, Zastupanje u vezi s bitnim osobnim pravima djeteta; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 58, 3/2021, str. 815-840
5. Korać, Aleksandra, Zastupanje djece u sklapanju pravnih poslova - teorijsko promišljanje i primjer iz bankarskog poslovanja // Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 55 (2005), 3-4; 927-959-x
6. Rešetar, Branka, Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga, Zagreb 2022.
7. Renata Šantek, Marina Parać Garma; Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima te zaštita prava i dobrobiti djeteta u tim postupcima, Zagreb, studeni 2016.
8. Šimović, Ivan, Utjecaj dobi na poslovnu i parničnu sposobnost, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61, br. 5, str. 1625-1686.
9. Župan, Mirela; Roditeljska skrb u sustavu Haške konvencije o mjerama za zaštitu djece iz 1996.

Pravni izvori:

1. Obiteljski zakon (NN br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)
2. Obiteljski zakon (2003) (NN br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13., 75/14., 5/15., 103/15.)
3. Ustav Republike Hrvatske (NN br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)
4. Zakonu o nasljeđivanju (NN br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)
5. Zakon o parničnom postupku (NN br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05,

- 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23)
6. Zakon o javnom bilježništvu (NN br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22)
 7. Zakon o radu (NN br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23)
 8. Pravilnik o načinu pribavljanja mišljenja djeteta (NN br. 123/15)
 9. Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik (NN 89/15, 94/16, 109/19)
 10. Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (1996.), ratificirana 8.ožujka 1999.
 11. Konvencija o pravima djeteta, Službeni list SFRJ, br. 15/90, NN, međunarodni ugovori, br. 12/93, 20/97.
 12. California Child Actor's Bill (California Family Code 6750-6753); 1938.
 13. Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te njezina preinaka Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece

Sudska praksa:

1. Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj: U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca
2. Županijski sud u Varaždinu, posl. broj: 24 Gž-2004/2018-2 od dana 11. prosinca 2019.

Izvješća:

1. Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022.
2. Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2023; Zagreb, ožujak 2024.
3. Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021; Zagreb, ožujak 2022.
4. Treće i četvrto periodično izvješće po članku 44., stavak 1., točka (b) Konvencije o pravima djeteta (Odbor za prava djeteta Ujedinjenih naroda; Republika Hrvatska, prosinac 2010.)

Internetske poveznice:

1. Butković Marija, Oblik ugovora i uknjižba vlasništva na nekretninama u korist maloljetne osobe,

- <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/oblik-ugovora-i-uknjizba-vlasnistva-na-nekretninama-u-korist-maloljetne-osobe-18074> (pristupljeno: 18.7.2024.)
2. California's Coogan Law, California Family Code 6750-6753
https://childreninfilm.com/wp-content/uploads/2018/08/Coogan_CALaw2015.pdf
(pristupljeno 1.6.2024.)
 3. City national bank, Coogan Accounts: What You Need to Know,
<https://www.cnb.com/personal-banking/insights/coogan-accounts.html>
(pristupljeno: 1.6.2024.)
 3. Dana D. Joss, Likes, Camera, Action: Safeguarding "Child Influencers" Through Expanded Coogan Protections and Increased Regulation of Social Media, 15 Wm. & Mary Bus. L. Rev. 441 (2024), <https://scholarship.law.wm.edu/wmblr/vol15/iss2/6>
 4. Grgić Blažinović Jasminka, Pravna regulacija sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim aktivnostima i oglašavanju na internetu
<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/pravna-regulacija-sudjelovanja-djece-u-umjetnickim-audiovizualnim-promidzbenim-aktivnostima-i-oglasavanju-na-internetu-57782-57973> (pristupljeno: 12.7.2024.)
 5. Harper Lambert, Why Child Social Media Stars Need a Coogan Law to Protect Them from Parents, HOLLYWOOD REP.; <https://www.hollywoodreporter.com/business/digital/why-child-social-media-stars-need-a-coogan-law-protect-parents-1230968/> (pristupljeno 24.7.2024.)
 6. Hranjec Roko, Zaštita imovine djece – Cooganov zakon; <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/zastita-imovine-djece-cooganov-zakon-50629>; (pristupljeno 1.6.2024.)
 7. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/poslovna-sposobnost> (pristupljeno 25.6.2024.)
 8. Hrvatski zavod za socijalni rad, <https://socskrb.hr/> (pristupljeno: 12.7.2024.)
 9. Mišljenje i tumačenje Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja,
<https://www.iusinfo.hr/misljenja-i-tumacenja/MMIN201D20130504N102> (pristupljeno: 18.7.2024.)
 10. Uvjeti poslovanja banke: <https://www.zaba.hr/home/footer/uvjeti-poslovanja/obiteljski-zakon> (pristupljeno: 20.7.2024.)